

Република Србија
КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТУ

КОНКУРЕНЦИЈЕ

Број: 5/0-02-117/07-1

Датум: 16.02.2007. године

Београд

ЕКСПЕДОВАНО

16 FEB 2007

Комисија за заштиту конкуренције, на основу чл. 19, 33. и 66. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", бр. 79/05), а у вези са чланом 192. Закона о општем управном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 33/97 и 31/01), поступајући по службеној дужности у управном предмету утврђивања постојања и злоупотребе доминантног положаја А.Д. Београдска аутобуска станица, из Београда, Железничка 4, које заступа законски заступник директор Анђелко Мучибабић, на основу одлуке Савета Комисије са 35. седнице од 25.01.2007. године, донела је

РЕШЕЊЕ

I УТВРЂУЈЕ СЕ да А.Д. Београдска аутобуска станица, из Београда, Железничка 4, има доминантан положај на релевантном тржишту продаје жетон карте на Београдској аутобуској станици и да је исти злоупотребила наметањем неправедне цене за жетон карту у износу од 90,00 динара, на основу Одлуке број 5257 од 21.12.2005. године.

II НАЛАЖЕ СЕ А.Д. Београдска аутобуска станица да донесе нову Одлуку којом ће одредити цену за жетон карту у износу не већем од цене за станичну услугу коју плаћају путници уз купљену карту на Београдској аутобуској станици.

Рок: 15 дана од дана пријема овог решења.

III НАЛАЖЕ СЕ А.Д. Београдска аутобуска станица да Комисији за заштиту конкуренције достави на увид Одлуку из тачке II диспозитива овог решења као доказ о извршењу налога.

Рок: 8 дана од дана доношења Одлуке из тачке II диспозитива овог решења.

Образложење

Министарству трговине, туризма и услуга Републике Србије - Одељењу за антимонополске послове дана 26.12.2005. године, Сектор тржишне инспекције истог министарства проследио је допис Милана Грујанца, којим се тражи

утврђивање постојања злоупотребе доминантног положаја од стране А.Д. Београдска аутобуска станица из Београда (у даљем тексту: БАС) при одређивању цена станичних услуга на међуградској аутобуској станици у Београду.

На основу члана 75. став 7. Закона о заштити конкуренције (у даљем тексту: Закон) и Записника о примопредаји предмета, опреме и преузимању запослених бр. 19/06 од 15.5.2006. године, од Министарства трговине, туризма и услуга поменути предмет са комплетном документацијом преузет је у Комисију за заштиту конкуренције (у даљем тексту: Комисија).

Како је Комисија дошла до сазнања које основано указује да је извршена радња којом се врши повреда одредаба закона, а како на основу члана 57. Закона физичко лице није овлашћено за подношење захтева за покретање поступка, Комисија је покренула поступак по службеној дужности закључком председника Савета Комисије број 98/06-1 од 10.07.2006. године.

Закључак о покретању поступка по службеној дужности достављен је БАС-у 13.7.2006. године.

Како БАС није искористио своје законско право наведено у поуци о правном леку закључка о покретању поступка, односно није доставио жалбу Савету Комисије у року од три дана од дана пријема закључка, али је благовремено, односно у остављеном року доставио поднесак којим се изјаснио о наводима из Закључка (у даљем тексту: изјашњење), чињенице наведене у изјашњењу узете су у обзир у поступку који се водио пред Комисијом.

Ради утврђивања спорне чињенице која се односи на висину цене за жетон карту коју наплаћује БАС, тј. да ли се такво понашање БАС-а може оквалификовати као злоупотреба доминантног положаја из члана 18. Закона, Комисија је утврђивала следеће чињенице:

- Да ли БАС има доминантан положај?
- Ако БАС има доминантан положај, да ли је такав положај злоупотребљен наметањем неправедне продајне цене за жетон карту на овој аутобуској станици?

Из докумената које је Комисија прикупила у току испитног поступка, утврђено је да је неспорна чињеница да БАС наплаћује **жетон карту** по сопственом ценовнику, са важећом ценом од 90,00 динара. Неспорна је чињеница да је ова цена утврђена на основу Одлуке надлежног органа. Купљена жетон карта је у форми папирног обрасца, служи за једнократну употребу и намењена је следећим категоријама: путницима са купљеним повратним картама издатим на аутобуским станицама у унутрашњости; путницима који су купили возне карте у разним туристичким агенцијама у Београду; корисницима ванлинијског саобраћаја у земљи и иностранству, а који полазе са БАС-а; као и грађанима који из било којих разлога желе да изађу на контролисани део полазних перона.

Неспорно је и да БАС наплаћује **станичну услугу коју плаћа путник уз сваку купљену аутобуску карту** на шалтерима БАС-а. Одлуком надлежног органа БАС-а цена ове услуге утврђена је у јединственом износу без обзира на дужину релације како у домаћем тако и у међународном саобраћају и износи 75,00 динара.

Неспорне чињенице Комисија је узела као утврђене у смислу члана 150. став 1. тачка 2. Закона о општем управном поступку.

У предметном случају је спорно да ли је БАС формирањем цене за жетон карту у износу од 90,00 динара наметнуо неправедну продајну цену за ову карту и тиме злоупотребио доминантан положај?

У поступку спроведеном пред Комисијом утврђено је да је Београдска аутобуска станица а.д. из Београда регистрована у Агенцији за привредне регистре Републике Србије као отворено акционарско друштво чији је матични број 07037929, директор Анђелко Мучибабић. Претежна делатност овог друштва су услуге у друмском саобраћају са шифром делатности 63214.

У смислу Уредбе о критеријумима за утврђивање релевантног тржишта ("Службени гласник РС", бр. 94/05) као релевантно тржиште утврђено је тржиште продаје жетон карти на Београдској аутобуској станици.

Приликом дефинисања релевантног тржишта узете су у обзир и одредбе Закона о превозу у друмском саобраћају ("Службени гласник РС", бр. 46/95, 66/01, 61/05, 91/05 и 62/06) као основног прописа који уређује питање пружања станичних услуга, односно којим се уређује јавни превоз и превоз за сопствене потребе лица и ствари, услови изградње, одржавања и рада аутобуских станица и аутобуских стајалишта и други услови у погледу организације и обављања превоза у друмском саобраћају. Чланом 30. овог закона утврђено је да се возне карте и друге превозне исправе за регистроване редове возње издају у одговарајућој просторији аутобуске станице на обележеним шалтерима и у путничким агенцијама, а у возилу када станица закључи издавање карата и других превозних исправа. Издавање карата и других превозних исправа у аутобуској станици закључује се најкасније пет минута пре поласка возила, с тим што аутобуска станица мора омогућити путнику приступ возилу, све до поласка возила.

Увидом у решење IV-01 број 346.7-1 од 14.03.2005. године које је донео Секретаријат за саобраћај града Београда утврђено је да је одређено 21 опште стајалиште за аутобусе на међумесним линијама на подручју 10 градских општина. Такође, овим решењем је утврђено да је на наведеним аутобуским стајалиштима, из разлога безбедности путника и возног особља као и осталих учесника у саобраћају, забрањено отварање поклопца пртљажног простора са леве стране аутобуса.

Законом о превозу у друмском саобраћају аутобуско стајалиште је дефинисано као уређен простор поред коловоза, односно означени простор на коловозу на које се заустављају аутобуси ради укрцавања и искрцавања путника и пртљага. Чланом 29. овог закона утврђено је да се за коришћење аутобуског стајалишта не може путницима и превозницима наплаћивати накнада.

У члану 11. овог закона утврђено је да се јавни превоз путника и ствари обавља у складу са овим законом и општим условима превоза. Опште услове превоза утврђује Привредна комора Србије.

Ступањем на снагу Општих услова превоза у међумесном и међурепубличком друмском превозу путника ("Службени гласник РС", бр. 1/2006 од) престали су да важе Општи услови превоза у међумесном и међурепубличком друмском

превозу путника ("Службени гласник РС", бр. 21/96, 7/2000 и 47/2002). Члан 13. Општих услова превоза који су тренутно на снази утврђује да предлог реда вожње који се доставља ради утврђивања испуњавања услова у погледу заштитних времена не може имати стајалиште као почетно, односно крајње стајалиште, ако у насељу у коме се налази то стајалиште постоји изграђена станица. Такође, међурепублички превоз се одвија коришћењем аутобуских станица, без могућности коришћења аутобуских стајалишта.

При утврђивању релевантног тржишта производа, Комисија је утврдила да је излазак на контролисани део перона БАС-а могућ куповином жетон карте или плаћањем станичне услуге уз купљену аутобуску карту на шалтерима БАС-а. Контролисани приступ путника на перонски простор је уведен да се на полазном перонском простору уведе ред, да путник на најлакши начин приступи аутобусу, да се омогући лакше маневрисање аутобуса, чиме се омогућава постизање вишег нивоа безбедности путника и аутобуса.

Корисници жетон карте нису само путници који желе да купе аутобуску карту у самом аутобусу, док су корисници станичне услуге само путници који купују карту на шалтерима БАС-а. Дакле, станична услуга се односи само на путнике док се жетон карта односи на путнике и друге категорије корисника жетон карте.

На основу напред наведеног станична услуга уз продату карту на шалтерима БАС-а не представља релевантно тржиште производа, односно предмет овог поступка је анализа оправданости наплаћивања жетон карте у износу од 90,00 динара на БАС-у.

При утврђивању релевантног географског тржишта, Комисија је пошла од чињенице да лице које путује из Београда ово путовање може да обави једино укрцавањем у аутобус на БАС-у, на станици Саобраћајног предузећа а.д. "Ласта" (у даљем тексту: Ласта) или неком од регистрованих стајалишта у Београду, а која су унета у регистровани ред вожње превозника који саобраћа на жељеној релацији. При томе, на самим аутобуским стајалиштима се не пружају станичне услуге.

Линије превозиоца које пролазе кроз Београд не користе сва регистрована стајалишта, већ само она која се налазе на траси пута и која су регистрована у редовима вожњи ових превозиоца. Постоје линије које саобраћају кроз Београд а не стају ни на једно аутобуско стајалиште. На територији града Београда само БАС и Ласта пружају услуге изласка на контролисани део перона и за то путницима који нису купили аутобуску карту на шалтерима наплаћују жетон карту.

Дакле, да би се путник укрцао у аутобус на аутобуском стајалишту он мора да зна који превозници на жељеној линији стају на том аутобуском стајалишту, које је време доласка аутобуса на стајалиште, с тим да путник поуздано не зна да ли има места у аутобусу и да ли је превозник у могућности да прими његов пртљаг, с обиром да се пртљажни простор који се налази на левој страни аутобуса на стајалишту не сме отворати. Путник није у могућности да изврши резервацију карте или седишта нити да се телефонски информише о времену поласка аутобуса са аутобуског стајалишта.

Због свега наведеног аутобуска стајалишта су искључена са релевантног географског тржишта.

У разговору са представницима друмског саобраћаја на састанку који је организован у просторијама Комисије за заштиту конкуренције 15.11.2006. године изнето је да се перони Ласте налазе у непосредној близини БАС-а. Наглашено је да се Ласта претежно бави градским, приградским и ближним међуградским саобраћајем (до око 55 км од Београда), док за велику већину међумесних и међународних полазака Ласта користи БАС-ове пероне. Увидом у Одлуку Управног одбора Ласте број 12500/1-11 од 12.09.2006. године утврђено је да ово предузеће наплаћује станичну услугу у јединственом износу од 15,00 динара.

Дакле, на територији града Београда само БАС и Ласта пружају услугу изласка на контролисани део перона. Међутим, Ласта се не може сматрати конкурентом БАС-а, јер ове аутобуске станице немају поласке који се би могли сматрати заменљивим са аспекта потрошача, тј. путника.

У изјашњењу БАС негира постојање доминантног положаја наводећи да је на територији града Београда утврђено 21 аутобуско стајалиште која се могу користити за укрцавање и искрцавање путника у међумесним линијама. Овим је, према БАС-у, извршена драстична дисперзија путника у међумесном и међународном саобраћају тако да је путницима препуштен избор да ли да користе услуге БАС-а и при томе да плаћају станичне услуге, или да аутобусе сачекају и укрцавају се у њих на дефинисаним аутобуским стајалиштима при чему не плаћају никакве додатне услуге. Наведено је да су неки превозници регистровани редове вожњи републичких аутобуских линија које почињу и завршавају на тим аутобуским стајалиштима, а при томе се не користи БАС. Поред ових стајалишта налази се аутобуска станица за приградски, међумесни и међународни саобраћај Ласта.

Код утврђивања постојања доминантног положаја, Комисија је пошла од одредби чл. 16. ст. 1. Закона о заштити конкуренције, којима је прописано да доминантан положај на релевантном тржишту има учесник који послује независно од других учесника на тржишту, односно који доноси пословне одлуке не водећи рачуна о пословним одлукама својих конкурената, добављача, купаца и/или крајњих корисника његове робе и/или услуга. Према одредбама став 2. истог члана, учесник на тржишту може, али не мора да има доминантан положај ако је његов удео на релевантном тржишту већи од 40%, узимајући у обзир уделе које на том тржишту имају његови конкуренти, препреке уласку на релевантно тржиште и снагу његових потенцијалних конкурената, као и евентуални доминантни положај купца.

Узимајући у обзир да аутобуска стајалишта не пружају станичне услуге, а да аутобуска станица Ласта има мањи број линија од БАС-а, при чему велики број полазака обавља са перона БАС-а и како БАС није, у складу са одредбама члана 16. став 4. Закона о заштити конкуренције доказао да нема доминантни положај у смислу става 2. истог члана, Комисија је утврдила да на релевантном тржишту БАС има доминантни положај.

Комисија је као радњу злоупотребе доминантног положаја БАС-а на релевантном тржишту утврдила наметање неправедне цене за жетон карту на својој аутобуској станици.

Као разлог за разлику у ценама за станичну услугу уз купљену аутобуску карту и жетон карту у изјашњењу БАС наводи да је уочена појава да многи приватни превозници “стимулишу“ путнике да не купују аутобуске карте на БАС-у, већ да купују жетон карте и на самим полазним перонима у својим возилима они тим путницима наплаћују превоз без издавања адекватне аутобуске карте (уз умањење цене превоза за износ плаћене жетон карте). Према наводима БАС-а овим се избегава плаћање уговорене провизије према БАС-у у износу од 9% и плаћање ПДВ-а у износу од 18% од вредности аутобуске карте.

Како је већ напоменуто Ласта, као аутобуска станица коју је БАС навео као конкурента, станичну услугу наплаћује у јединственом износу, односно не прави разлику у цени за жетон карту и станичну услугу.

Увидом у структуре продајних цена за станичну услугу и жетон карту које је БАС доставио 22.9.2006. и 11.10.2006. године, а на тражење Комисије захтевом број 98/06-5 од 6.9.2006. године, констатовано је да на обе цене утичу исти елементи (трошкови), али у различитом проценту. БАС је у изјашњењу навео да се станична услуга наплаћује у циљу покрића дела трошкова за инсталиране капацитете и објекте намењене путницима и за инсталирани компјутерски систем за продају возних карата, резервацију седишта и пружање свих информација о превозу за 30 дана унапред, за покриће трошкова техничког одржавања објеката и опреме, хигијене саобраћајних површина намењених путницима, физичког и противпожарног обезбеђења имовине и лица у току 24 сата дневно, са повећаним мерама за безбедност путника путем видео надзора и перманентним присуством органа јавног реда и мира, као и пружање хитне медицинске помоћи.

Дакле, ако се узме у обзир да се и куповином жетон карте и плаћањем станичне услуге уз купљену карту на шалтерима БАС-а омогућава излазак на контролисани део перона, а да се ценом за станичну услугу покривају сви трошкови пословања, може се закључити да цена за жетон карту, уз учешће истих трошкова, не може бити виша од цене за станичну услугу уз продату карту.

Комисија је ценила напред наведене документе и наводе из изјашњења БАС-а и на основу њих је дошла до закључка да је цена жетон карту формирана тако што је цена за станичну услугу уз купљену карту на БАС-у увећана за одређени износ, а до нивоа цене за жетон карту како би та разлика у цени определила путнике да купују карте на шалтерима, чиме је учињена радња злоупотребе доминантног положаја наметањем неправедне продајне цене жетон карте. Овакво пословно оправдање формирања цене за жетон карту у износу који би био виши од станичне услуге уз купљену карту како путници не би куповали карте од превозиоца у аутобусима се не може узети као оправдано, нарочито из разлога што све категорије корисника жетон карте уједно нису и путници.

Ценећи остале наводе из изјашњења и дописа упућених Комисији од стране БАС-а, Комисија је закључила да они нису релевантни за одлучивање у овој управној ствар, па је из тих разлога исте оценила као ирелевантне.

У складу са наведеним, Комисија је оценила да формирање цене жетон карте у износу од 90,00 динара представља радњу злоупотребе доминантног положаја, па је одлучено као у диспозитиву.

Ово решење је коначно у управном поступку.

Поука о правном леку:

Против овог решења може се покренути управни спор тужбом која се подноси
Врховном суду Србије у року од 30 дана од дана пријема решења.

Достављено:

- Београдској аутобуској станици АД,
Железничка 4, Београд
- Архиви

